

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Камелия Николова

Институт за изследване на изкуствата, Българска академия на науките;
Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“

за дисертационния труд
на ЦВЯТКО ГЕОРГИЕВ СТОИЛОВ

**„Взаимовръзките между актьора и режисьора
в процеса на изграждането на визуалната страна на филмовата творба“**,
представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство
(кинознание, киноизкуство и телевизия)

В своя дисертационен труд „Взаимовръзките между актьора и режисьора в процеса на изграждането на визуалната страна на филмовата творба“ Цвятко Стоилов си поставя за цел да изследва един особено важен въпрос, свързан със създаването на филмовото произведение. Това е въпросът за взаимодействието и творческото сътрудничество между актьора и режисьора при формирането на визуалния образ на филма или друга екранна форма. Поначало много съществен за филмопроизводството, днес, във времето на дигиталните технологии и изобилието от образи, което заобикаля съвременния човек, този въпрос добива още по-голяма значимост и актуалност. Въпреки че проблемът за съвместната работа на актьора и режисьора в киното е разглеждан многократно както в Европа и света, така и в България, то у нас досега той винаги е поставян и анализиран или в контекста на по-цялостни проучвания, посветени на създаването на филмовото произведение като цяло или пък като част от биографични и автобиографични книги. Предложеният текст е един от малкото опити този проблем да бъде разгледан самостоятелно. Едновременно с това обектът на изследването е допълнително стеснен като е фокусиран основно върху сътрудничеството между режисьора и актьора при изграждането на визуалната страна на филмовата творба. Ето защо още самият избор на темата на дисертацията на Цвятко Стоилов, както и заявеното намерение за строго конкретното ѝ и изчерпателно проучване и представяне, е вече безспорен принос на представената работа.

Важно е и обстоятелството че авторът на дисертационния труд има актьорско и режисьорско образование – през 2003 г. той завършва „Актьорско майсторство за драматичен театър“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, а през 2011 г. – отново в Югозападния университет се дипломира и като магистър по „Театрално режисура“.

Освен практиката си като актьор и режисьор с повече от 30 роли и няколко постановки в тетрите във Ловеч и в Благоевград, към която трябва да се добавят и специалните му умения по сценични бойни техники (които специализира през 2004 г. в НАТФИЗ) Цвятко Стоилов има и професионален опит пред камера, добит от участията му в телевизионни сериали и реклами от 2018 г. до днес. Своята регулярна работа като театрален и телевизионен актьор и режисьор на няколко спектакъла, докторантът съчетава с активна преподавателска дейност в катедра „Телевизионно, театрално и киноизкуство“ в ЮЗУ в същата област където от 2004 до 2009 г. е хоноруван преподавател, а от 2019 г. до днес – асистент. В замисъла и реализацията на дисертационния си труд той целенасочено и продуктивно съчетава този свой опит на практик и преподавател с интересите и усилията си на изследовател.

Цвятко Стоилов замисля и подготвя дисертацията си преди всичко воден от необходимостта и желанието си да потърси чрез подробно теоретично и емпирично проучване и систематизиране на широк кръг от информация отговори на множеството въпроси и художествени и методологически казуси, появили се в практиката му на актьор в телевизионни сериали и други екранни форми, допълнително провокирани от опита му на театрален актьор и режисьор. Това придава целенасочен научно-приложен характер на изследването му. От една страна, възникналите в непосредствената му артистична практика въпроси търсят и намират теоретично обяснение и възможни решения в подготвения изследователски текст, а от друга – намерените там отговори и решения се връщат в актьорската и режисьорската му работа като ги актуализират и развиват. Този продуктивен диалог между артистичната и изследователската практика на докторанта, който ясно заявява целта си да създаде необходимата база за преподавателската му работа, бих открила като е друго много важно приносно качество на дисертационния труд с безспорно научно и научно-приложно значение.

Основният обект на изследване в дисертацията е, както беше споменато, творческото сътрудничество между актьора и режисьора при изграждането на визуалния образ на филма или друга екранна форма. Докторантът се заема целенасочено и с впечатляваща последователност да проследи индуктивно протичането на този процес като разглежда спецификата и необходимите умения за изграждането на образа и специално на визуалния образ от страна на актьора, след това – от страна на режисьора и накрая прави усилие да проучи, анализира и систематизира всички страни и фази – както организационни, технически и комуникационни, така и естетически – на

взаимодействието между тях и на ролята на това взаимодействие за формирането и постигането на цялостната визия на отделната роля и на филмовата продукция като цяло.

Това добре обмислено и точно формулиране на избрания фокус, както и на конкретните цели и задачи на дисертацията непременно трябва да бъде посочено като важно качество на работата и на изследователските усилия на докторанта. Тук непременно бих искала да открия и заслугата на неговия научен ръководител проф. Станимир Трифонов.

Качество на предложения текст е и подходящата изследователска стратегия, избрана и добре реализирана от Цвятко Стоилов при неговата подготовка. Дисертационният труд е в обем от 139 страници. Той е структуриран в три глави с 12 подглави, увод, заключение, списък с научните приноси, едно приложение с две интервюта с водещи актьори, работещи в театъра и киното, и библиография, включваща 79 заглавия, от които 47 – книги и изследвания и 32 – електронни източника, на български, английски и руски език.

В Първа глава „Теоретични аспекти в изграждане образа на актьора“ авторът акцентира на спецификата на изграждането на филмовия образ от актьора, доколкото той се явява едновременно и творещият субект и обектът на своето творчество, т.е той трябва с помощта на самия себе си, на собственото си въображение, натрупани умения и фантазия да очертае образа, който да изиграе, в който да се превъплъти. Цвятко Стоилов ясно обособява и разглежда накратко последователните стъпки, които актьорът трябва да направи за осъществяването на тази трудна амбивалентна задача – създаването на филмовата роля и специално изграждането на визуалния образ на филмовия персонаж. Те са: подготовката за изграждане на роля, която включва трайни знания и постоянен тренинг на изпълнителя като развиване на въображението и поддържане на добра физическа форма; владене на актьорското изкуство; притежаване и развитие на актьорска техника и накрая всичко това да получи завършената си проява по време на снимачния период. Тук, наред с ценните разсъждения за актьорската работа от обучението и постоянното поддържане на актьорската психофизика до продуктивното им приложение при изграждането на филмовия образ, приносен момент е специалното подчертаване на един особено важен аспект от нея – фактът, че никое друго изкуство не лишава автора си от възможността да наблюдава отстрани и съответно да коригира и прецизира произведението си така, както актьорското. Напомнянето на тази определяща характеристика на актьорската работа дава възможност на докторанта пряко и

убедително да посочи необходимостта от режисьора и ключовото поле на тяхното сътрудничество и съ-авторство при изграждането на филмовия образ.

След подчертаването на толкова важната и неотделима от актьорското създаване на образа роля на режисьора Цвятко Стоилов се заема във Втора глава, назована „Теоретични аспекти в изграждане образа на режисьора“ да проучи и представи характеристиките и функциите на режисьорската фигура. Като най-приносно качество на тази глава непременно трябва да бъде подчертано усилието на автора да систематизира и представи ясно и в стройна последователност необходимите знания и качества – личностни и професионални, които режисьорът на филмова продукция трябва да притежава, както и функциите му и конкретните задачи и практически дейности, които трябва да умее да провежда за да осъществи успешно основополагащото сътрудничество с актьора и успешното реализиране на цялостния замисъл на филмовото произведение. Цвятко Стоилов тръгва от ролята и позицията на режисьора в творческия екип, преминава през посочването на важното влияние на неговата добра репутация и цялостното проследяване на процеса на подготовка на режисьора за изграждането на отделните образи и цялостния облик на филма, за да достигне до детайлно описание на производствения процес. Авторът защитава убеждението си, че героите в едно филмово произведение са единственото, което публиката следи и запомня, затова режисьорът при подготовката си трябва да се води от този факт и още в началния етап на работата си да се запознае детайлно и да създаде дълбоки взаимовръзки с подбраните от него актьори.

Подчертана е и много важната роля в работа на филмовия режисьор днес на новите технологии и съответно на новите познания и очаквания на зрителите, което изисква той да умее и да се стреми да формира по-максимално добър начин своя творчески екип от подготвени професионалисти и творчески съмишленици в тази област. И за актьора, и за режисьора и за съвместното им изграждане на визуалния образ на персонажа и на творбата като цяло, значението на новите технологии е голямо. Докторантът основателно посочва неподозирани доскоро технически, естетически и тактически възможности, които те дават на създателите на филми и че базисна част от взаимоотношенията на актьора и режисьора е тяхното продуктивно използване.

Трета глава „Дуалистичната връзка актьор – режисьор“ е същинският център на изследването. В нея авторът поставя като основополагащо отношението актьор – творчество – режисьор, тъй като само на терена на собственото сътворяване на образа и на намирането на пресечните точки между образа на актьора и образа на режисьора може да се създаде същинско съвместно произведение, каквото е образът на

един или друг персонаж в киното. Много ценна тук, особено за студенти по актьорство за работа в киното и екранните изкуства, е богатата и полезна практическа информация за всички елементи, стъпки и технически детайли (например режисьорски рисунки, превизуализации и т.н.) на снимачния процес и дейностите, които актьорът трябва да извърши в него. Това е и главният и много полезен научно-приложен принос на работата.

Основната ми препоръка към предложения изследователски текст и към автореферата е за по-прецизна цялостна стилистична редакция.

Нямам други бележки към дисертационния труд и към автореферата, както и по останалите съпътстващи материали.

Имам един въпрос към докторанта: На базата на направеното изследване на творческото взаимодействие между актьора и режисьора при формирането на визуалния образ на персонажа и на филма като цяло в днешната епоха на новите технологии наблюдават ли се промени в изкуството на актьора и ако да, в какво се изразяват те?

Коментираният дисертационен труд е много навременно и полезно изследване с научно-познавателно значение и безспорна практическа приложимост.

Убедено препоръчвам на неговия автор Цвятко Стоилов да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

5.09.2024

Проф. д.н. Камелия Николова

REVIEW

by **Prof. Ph.D. Camelia Nikolova**

Institute for Arts Research, Bulgarian Academy of Sciences;
National Academy of Theater and Film Arts "Krastyo Sarafov"

for the dissertation
of TSVYATKO GEORGIEV STOILOV
**"The relationships between the actor and the director
in the process of building the visual side of the film work",**
presented for awarding the educational and scientific degree "doctor"
by professional direction 8.4. Theater and film art
(film studies, cinematography and television)

In his dissertation work " Interrelationships between the actor and the director in the process of building the visual side of the film work", Tsviatko Stoilov sets himself the goal of investigating a particularly important question related to the creation of the film work. This is the question of the interaction and creative collaboration between the actor and the director in forming the visual image of the film or other screen form. Initially very essential for filmmaking, today, in the age of digital technologies and the abundance of images that surrounds the modern man, this issue gains even greater significance and relevance. Although the problem of the joint work of the actor and the director in the cinema has been examined many times both in Europe and the world, as well as in Bulgaria, in our country so far it has always been posed and analyzed either in the context of more comprehensive studies dedicated to the creation of the film work as a whole or as part of biographical and autobiographical books. The proposed text is one of the few attempts to this problem considered alone. At the same time, the object of the study is further narrowed, focusing mainly on the collaboration between the director and the actor in the construction of the visual side of the film work. That is why the very choice of the topic of Tsviatko Stoilov's dissertation, as well as the stated intention for its strictly specific and comprehensive research and presentation, is already an indisputable contribution to the presented work.

It is also important that the author of the dissertation has an acting and directing education - in 2003 he graduated "Acting Mastery for Drama Theater" at the Neophyt Rilski State University of Applied Sciences, and in 2011 - again at Southwestern University, he graduated as a master's degree in Theater Directing. In addition to his practice as an actor and director with more than 30 roles and several productions in theaters in Lovech and Blagoevgrad, to which should be added his special skills in stage combat techniques (which he specialized in

2004 at NATFIZ), Tsviatko Stoilov has and professional on-camera experience gained from his appearances in TV series and commercials from 2018 to present. The doctoral student combines his regular work as a theater and television actor and director of several shows with an active teaching activity in the Department of "Television, Theater and Film Arts" at the South Ukrainian University in the same area, where he was a part-time teacher from 2004 to 2009, and since 2019. until today - assistant. In the conception and implementation of his dissertation work, he purposefully and productively combines his experience as a practitioner and teacher with his interests and efforts as a researcher.

Tsviatko Stoilov conceived and prepared his dissertation primarily driven by the need and desire to seek, through detailed theoretical and empirical research and systematization of a wide range of information, answers to the many questions and artistic and methodological cases that appeared in his practice as an actor in television series and other screen forms, further provoked by his experience as a theater actor and director. This gives a purposeful scientific-applied character to his research. On the one hand, the questions that arose in his immediate artistic practice seek and find a theoretical explanation and possible solutions in the prepared research text, and on the other hand, the answers and solutions found there are returned to his acting and directing work, updating and developing them. This productive dialogue between the artistic and research practice of the doctoral student, which clearly states its purpose to create the necessary base for his teaching work, I would highlight as another very important contributing quality of the dissertation work with indisputable scientific and scientific-applied significance.

The main object of research in the dissertation is, as mentioned, the creative collaboration between the actor and the director in the construction of the visual image of the film or other screen form. The doctoral student undertakes purposefully and with impressive consistency to inductively trace the course of this process by examining the specifics and the necessary skills for the construction of the image and especially the visual image on the part of the actor, then - on the part of the director and finally makes an effort to study, analyze and systematizes all sides and phases - both organizational, technical and communication, as well as aesthetic - of the interaction between them and the role of this interaction in the formation and achievement of the overall vision of the individual role and of the film production as a whole.

This well-considered and precise formulation of the chosen focus as well as the specific aims and objectives of the dissertation must necessarily be cited as an important quality

of the doctoral student's work and research efforts. Here I would definitely like to single out the merit of his scientific supervisor Prof. Stanimir Trifonov.

The quality of the proposed text is also the appropriate research strategy, chosen and well implemented by Tsviatko Stoilov during its preparation. The dissertation is 139 pages long. It is structured in three chapters with 12 subchapters, an introduction, a conclusion, a list of scientific contributions, an appendix with two interviews with leading actors working in theater and cinema, and a bibliography including 79 titles, of which 47 are books and studies and 32 - electronic sources, in Bulgarian, English and Russian.

In the first chapter "Theoretical aspects in building the image of the actor", the author emphasizes the specifics of building the film image by the actor, insofar as he is both the creative subject and the object of his work, i.e. he must, with the help of himself, of his own imagination, accumulated skills and fantasy to outline the image to play, to be reincarnated. Tsviatko Stoilov clearly identifies and briefly examines the successive steps that the actor must take to carry out this difficult ambivalent task - the creation of the film role and especially the construction of the visual image of the film character. They are: the preparation for the construction of a role, which includes permanent knowledge and constant training of the performer such as developing the imagination and maintaining a good physical shape; mastery of the art of acting; possessing and developing acting technique and finally all this receiving its finished manifestation during the filming period. Here, along with valuable reflections on acting work from training and constant maintenance of acting psychophysics to their productive application in the construction of the film image, a contributing point is the special emphasis on one particularly important aspect of it - the fact that no other art deprives its author from the opportunity to observe from the side and accordingly correct and refine his work as an actor. Recalling this defining characteristic of acting work enables the doctoral student to directly and convincingly point out the necessity of the director and the key field of their collaboration and co-authorship in the construction of the film image.

After emphasizing the role of the director, which is so important and inseparable from the actor's creation of the image, Tsviatko Stoilov undertakes in the second chapter, called "Theoretical aspects in building the image of the director", to study and present the characteristics and functions of the director's figure. The author's effort to systematize and present clearly and in an orderly sequence the necessary knowledge and qualities - personal and professional - that the director of a film production must possess, as well as his functions and specific tasks, must be emphasized as the most contributing quality of this chapter. and practical activities that he must be able to carry out in order to successfully carry out the fundamental

cooperation with the actor and the successful realization of the overall idea of the film work. Tsvyatko Stoilov starts from the director's role and position in the creative team, goes through the indication of the important influence of his good reputation and the overall tracking of the director's preparation process for the construction of the individual images and the overall look of the film, in order to reach a detailed description of the production process. The author defends his conviction that the characters in a film work are the only ones that the audience follows and remembers, therefore the director in his preparation should be guided by this fact and at the initial stage of his work get to know in detail and create deep relationships with the actors chosen by him.

The very important role in the work of the film director today of the new technologies and, accordingly, of the new knowledge and expectations of the viewers, is emphasized, which requires him to be able to and strive to form his creative team of prepared professionals and creative like-minded people in a maximally good way in this area. Both for the actor and for the director and for their joint construction of the visual image of the character and the work as a whole, the importance of new technologies is great. The PhD student rightly points out the until recently unsuspected technical, aesthetic and tactical possibilities that they give filmmakers and that a fundamental part of the actor-director relationship is their productive use.

The third chapter, "The Dualistic Actor-Director Relationship," is the real center of the study. In it, the author places the actor-creative-director relationship as fundamental, since only on the ground of the own creation of the image and of finding the intersections between the image of the actor and the image of the director can a true joint work be created, such as the image of a or another character in the cinema. Very valuable here, especially for students of acting for work in film and screen arts, is the rich and useful practical information about all the elements, steps and technical details (eg director's drawings, previews, etc.) of the filming process and the activities that the actor must perform in it. This is the main and very useful scientific and applied contribution of the work.

My main recommendation to the proposed research text and to the abstract is for more precise overall stylistic editing.

I have no other comments on the dissertation work and on the abstract, as well as on the other accompanying materials.

I have a question for the PhD student: Based on the research done on the creative interaction between the actor and the director in the formation of the visual image of the

character and the film as a whole in today's age of new technologies, are there changes in the actor's art and if so, in what are they expressed?

The annotated dissertation work is a very timely and useful study with scientific and cognitive significance and indisputable practical applicability.

I strongly recommend that its author, Tsviatko Stoilov, be awarded the educational and scientific degree "doctor".

5.09.2024 Prof. d.Sc. Camelia Nikolova